

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XIX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**PROCEEDINGS
of the XIX International Scientific Conference
for students and young scholars
«GYLYM JÁNE BILIM - 2024»**

**2024
Астана**

УДК 001

ББК 72

G 99

G 99 «GYLYM JÁNE BILIM – 2024» студенттер мен жас ғалымдардың XIX Халықаралық ғылыми конференциясы = XIX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «GYLYM JÁNE BILIM – 2024» = The XIX International Scientific Conference for students and young scholars «GYLYM JÁNE BILIM – 2024». – Астана: – 7478 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001

ББК 72

ISBN

**©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2024**

СОДЕРЖАНИЕ

СЕКЦИЯ 1 Физико-технические науки

Подсекция 1.1 Актуальные вопросы в области ядерной и медицинской физики

1	Махмут Ә.Ғ.	Литийі бар керамиканың морфологиясы мен элементтік құрамына қоспалардың әсерін зерттеу	3
2	Әбдіқали Ж.Н.	Сечение активации альфа-частиц на скандие в пределах нергий от 22 до 51 мэв	5
3	Nalibay К.М.	Quantum description of the exit from the elastic channel in the optical model	8
4	Орынжай Н.С.	241am Радиоизотопы негізіндегі жоғары эффективті радиоизотоптық термоэлектртік генераторлар әзірлеу	12
5	Кабиев М. Б.	Определение влияния допантов mgo на изменение теплофизических параметров nd2zr2o7 керамик	16
6	Шәудірбаева Д.С.	Ядролық оп мәндерін алу және ядроның jv мен jw нақты және жорамал бөліктерінің мәнін табу	19
7	Абдуалиев Б.	Позитронды эмиссиялық томография әдісімен диагностикалық зерттеулер жүргізу кезінде пациенттерді радиациялық қорғауды оңтайландыру	22
8	Шайдоллина А.Ж	Емдеу кезінде сәулелік терапияның сапасын бақылау әдістемесін зерттеу	25
9	Калиекперов М.Е.	Изучение эффективности экранирования γ -излучения композитными пленками cubi2o4	28
10	Алашпаев А.С.	Оптикалық модельдегі көлденең қима	31
11	Жандарбек А.Б.	Исследование реакций нейтронных передач 206pb(18o,18-19o) при энергии 139мэв в рамках борновского приближения с искаженными волнами	33
12	Досанбек А.М.	Верификация дозиметрических планов томотерапии с помощью матрицы детекторов «delta ⁴ phantom+»	37
13	Айсауыт М.А.	Медициналық бейнелеудің фракталдық талдауы	41
14	Маметекова Б.Е.	Ядроның фолдинг моделіндегі рейд және париш әсерлесу түрлері арқылы ядролардың соқтығысуын зерттеу	44
15	Темір Ә.М.	Исследование эффективности экранирования гамма-излучения композитными керамиками bi2o3-wo3-teo2	46
16	Хинаят Н.Б.	Нейтрондардың көміртекте шашырауы	53
17	Несіпханов Н.А.	Сәулелік терапияда қолданылатын сызықтық үдеткіштердің тиімділігін сапалық бақылау	55
18	Бихерт Е.В.	Изучение механизмов радиационных повреждений в AlN керамиках при вариации плотности потока ионов	59
19	Аманжулов Б.С.	Изучение радиационных повреждений в высокоэнтропийном сплаве nicofecgmn при высокотемпературном облучении ионами гелия	65
20	Баграмова А.А.	Моделирование функции отклика детектора с помощью метода монте-карло	70
21	Кушербаев Н.М.	Сәулелік диагностика бөліміндегі медициналық персоналдың алатын дозалық жүктемесіне баға беру	72
22	Баймуканова А.Е.	Оптимизация реконструкции и времени исследования пэт/кт 68ga-psma-11 у пациентов с раком предстательной железы на устройстве ge discovery mi	76
23	Абилахасов Б.Б.	Сравнительный анализ методов трехмерной конформационной лучевой терапии и интенсивной модулированной терапии в клинической практике	79

1038.	Самархан Г.А.	Ірі салық төлеушілердің мониторингі қазақстандағы салық тиімділігін арттырудың негізгі факторы ретінде	3959
1039.	Санабаев А.	Организация финансовой системы Казахстана	3963
1040.	Сауленова Ж.А., Талғатова А.Т.	Қазақстанда әлеуметтік құрамдас бөлігі ретінде білімді сақтандыру мүмкіндіктері	3967
1041.	Сержан Д.Е.	Мошенничество: как вид цифровой преступности	3972
1042.	Судейменов А.М.	Инновационные тренды в развитии платежных технологий Казахстана	3977
1043.	Танас А.Е.	Причины инфляции в Казахстане на первых этапах независимости	3980
1044.	Темирбекова К.Т.	Стартапы в финансовой сфере: инновации и вызовы	3985
1045.	Ткачук Ф., Верезубова Т.А.	Контроль платежеспособности страховщиков в Беларуси и его модернизация на современном этапе	3991
1046.	Төреханова А.А.	Қазақстан Республикасындағы шағын және орта бизнесті несиелендірудің проблемалары	3993
1047.	Усенова Г., Әметбек Н.	Қазақстанда сақтандыру нарығында өмірді сақтандыруды жетілдіру жолдары	3996
1048.	Khaydarova D.I.	Digital transformation in financial services in Uzbekistan	3999
1049.	Яковлева Т.Л.	Направления оптимизации краткосрочного финансового планирования на предприятии	4002
1050.	Яковлева Т.Л.	Методы и инструменты финансового планирования на предприятии	4005
ПОДСЕКЦИЯ 7.3 ВКЛАД БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УСТОЙЧИВОЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЕ И СОЦИАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ			
1051.	Arstambekova K.R., Kairkanova Z.R.	Stability of the tenge and its impact on industrial development in Kazakhstan	4010
1052.	Baigon T.E., Saparbaeva S.S.	Ethical Implications of Financial Statement Manipulations: A Study in Corporate Governance	4012
1053.	Yerbolatova A., Altynbek A., Tasbolat Z., Karshalova A.	Possibilities of using artificial intelligence in managerial accounting in the era of Big Data	4016
1054.	Seydakhmet M., Bildebayeva A.B.	Accounting of operations for accounting with employees in budget institutions	4020
1055.	Абылкасымова А.Р., Жолаева М.А.	Бухгалтерлік есептегі ішкі бақылау, оның орны және қолдануы	4024
1056.	Ален Р.Т., Акимова Б.Ж.	Бухгалтерский учет как катализатор устойчивости бизнеса	4026
1057.	Ахметова А.Е.	Бухгалтерский баланс как информационная база для оценки финансового состояния бизнеса	4030
1058.	Адилбай А.Н.,	Жаһандық сын-тегеуріндер: Қазіргі әлемдік экономикадағы өзекті мәселелер	4034
1059.	Акназаров А., Каипова Г.С.	Основы учетно-аналитической системы в финансовом аудите: шаги к эффективному анализу	4038
1060.	Акишева Т.Д., Садуақасова К.Ж.	Құрылыс материалдары өндірісінің есебі және талдауы	4041

мысалға еуро мемлекеттері мынадай бірнеше қадамдар ұсынуға болады.

1. Сыйлықақылар көлемін өсіру: Бұл халықтың сақтандыруға деген хабардарлығы мен қызығушылығының артыруға көмектеседі, сондай-ақ сақтандыру қызметтерін ұсынудың кеңеюіне жағдай жасайды.

2. Өнімдерді әртараптандыру: Еуропа мемлекеттерінде сақтандыру компаниялары автосақтандыруды, медициналық сақтандыруды, жылжымайтын мүлікті сақтандыруды, өмірді сақтандыруды және т.б. қоса алғанда, өз өнімдерінің ассортиментін кеңейтуде. Бұл сақтандыруды халықтың әртүрлі санаттары үшін неғұрлым қолжетімді және қолайлы етеді.

3. Заңнаманы дамыту: Еуропа мемлекеттерінде билік сақтандыру саласындағы заңнаманы жақсарту үшін белсенді жұмыс істейді, бұл салаға сенімді арттыруға және тұтынушылардың құқықтарын қорғауға ықпал етеді.

4. Технологияларды пайдалану: Еуропа мемлекеттерінің сақтандыру компаниялары цифрлық платформалар, мобильді қосымшалар және талдамалық құрал сияқты заманауи технологияларды енгізеді. Міне осындай бірнеше қадамдар сақтандыру нарығының дамуына жағдай жасайды.

Қорытындылай келе сақтандыру қызметі экономиканың маңызды, бірақ азырақ зерттелген саланың бірі олып табылады. Қазақстанда өзінің даму кезінде болуына қарамастан, ерте кезеңде пайда болды. Содан бері жазатайым жағдайлардан сақтандыру жүйесі арқылы қорғап, адамзаттың әртүрлі қажеттіліктерін қанағаттандыра отырып даму жолында. Сақтандыру адамдар арасында матиралды игіліктерді өндіру, бөлу, айырбастау, тұтыну саласындағы экономикалық қатнастар орын алып отырады. Ол барлық шаруашылық субъектілеріне және қоғам мүшелеріне залалдардан кепілдік береді.

Осы орайда сақтандыруды ұйымдастырудың әдістемелік негізін қалыптастырудың ұлттық сақтандыру ісінің даму ерекшеліктері мен тенденцияларын айқындаудың өзектілігі зор маңызға ие. Қазақстанда өмірді сақтандыру әрбір ел азаматтары үшін маңызды болып табылады. Өмірді сақтандыру – отбасыңыз үшін қаржылық қауіпсіздік пен сенімділікті, материалдық қолдауы қамтамасыз ететін маңызды тірек болып келетіні бізге мәлім.

Өмірді сақтандыруға бей-жай қарамаңыз!

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Өмірді сақтандыру
2. Заңдық нормативтер
3. <https://egemen.kz/article/300052-saqtandyru-sektoryn-qanday-ozgerister-kutip-tur>
4. Өмірді сақтандыру бойынша 2023 жылғы сыйақылар
5. Қазақстандағы өмірді сақтандыру түрлері
6. <https://www.halyklife.kz/>
7. <https://fingramota.kz/kk/post/mirdi-satandyru>

UDC 33.336.713

DIGITAL TRANSFORMATION IN FINANCIAL SERVICES IN UZBEKISTAN

Khaydarova Dilora Ikhtiyorovna

d.i.xaydarova@buxdu.uz

Bukhara State University Department of Tourism and hotel management

Bukhara, Uzbekistan

Scientific supervisor: Ibragimov Nutfillo Salimovich

One of the major trends in the growth of the contemporary national and international economy is digitization, which has been recognized by the shift to a new technical framework. Rapid technological growth is influencing an increasing number of areas of economic connections. The financial market is actively undergoing a digital transition in terms of the financial services it offers,

making it the most significant sector of the economy.

A comprehensive study of the state's innovation policy instruments in the financial services market in the context of the transition to a digital economy is carried out in the work of M.P. Loginova and N.V. Usova [1]. The authors note that "the priority direction for increasing the competitiveness of financial organizations is the digitalization of technological processes."

The paper by Blazhevich O.G. provides a thorough explanation of the structure of the financial market's digitization, highlighting its technological, organizational, marketing, behavioral, and institutional elements. [2]. Along with this, the author lists the external and internal requirements for the financial market's digitization.

Since the worldwide pandemic began, digital technologies have played an increasing part, highlighting the significance of digital transformation particularly for developing countries like Uzbekistan. Undoubtedly, the digital revolution holds promise for advancing modernization and boosting the competitiveness of the domestic sector. As part of the continuing reforms and the Development Strategy of the new Uzbekistan for the next five years, particular attention was given to the digitization of all essential industries and the establishment of a truly information society in the nation.

A variety of technologies, including cloud computing, data analytics, AI, machine learning, and the Internet of Things (IoT), are used in the banking sector during digital transformation. To adjust to the quickly changing digital landscape, new technology must be implemented along with modifications to corporate culture and procedures. It drastically alters how you do business and give customers value. It's also a cultural shift that calls for ongoing innovation and status quo challenging.

"Strategy of actions on five priority areas of development of the Republic of Uzbekistan in 2017-2021," "Digital Uzbekistan - 2030," and "Strategy of Development of New Uzbekistan for 2022-2026." Significant advancements were made in this area, as well as in the adoption of new technologies and digitization in public administration, particularly with the inauguration of our nation's primary electronic government system, the Single Interactive State Services Portal (my.gov.uz). Therefore, as of January 2022, 307 state services were available on this electronic government platform, providing over 1.3 million services, and 56% of state services were delivered through my.gov.uz.

Increasing the financial support of the sector and the population's digital literacy are the two most crucial requirements for the "Digital Uzbekistan - 2030" strategy to be implemented successfully.

This includes making the digital economy the primary "driver" sector and growing it by at least 2.5 times by the end of 2026⁵; the software industry growing five times in size and exporting 10 times as much to the US as well as the real economy of the economy sector and up to 70% digitalization of production and operational processes in the banking and financial sectors.

In Uzbekistan, digitization is also being implemented in the sector of bank. Digital banking is the way of the future. As banks and financial services, from start-ups to institutions, are adopting new technologies and services across the board, innovations that were in their infancy 20 years ago, such online payments, mobile banking, and e-commerce, can now be accessed at the press of a button.

Digital transformation is a complex process, but necessary for effective development and sustainable growth. The path to digitalization faces many challenges: from choosing the right software and investing in computing power to the need to optimize processes and train staff. Ipak Yuli Bank is already in the process of actively implementing a digital strategy that provides several new business opportunities. The strategy, developed and implemented jointly with key partners - the international consulting company Adastra Business Consulting and the IT company A+ Solutions, includes a large package of initiatives and is designed to increase the bank's efficiency by optimizing and automating processes, improving IT architecture, developing new systems and implementation of modern approaches to integration. These digital transformation initiatives are expected to generate tens of millions of dollars in benefits for the bank.

Adastra Business Consulting has been active in the Uzbekistan market since 2019. Since then,

---

⁵ <https://e-gov.uz/news/raqamlashtirish-yangi-ozbekiston-taraqqiyotining-muhim-drayveri-404>

have been implemented more than 10 long-term projects for five banks and “Buy Now Pay Later” (BNPL) platforms mostly focusing on Digitalization.

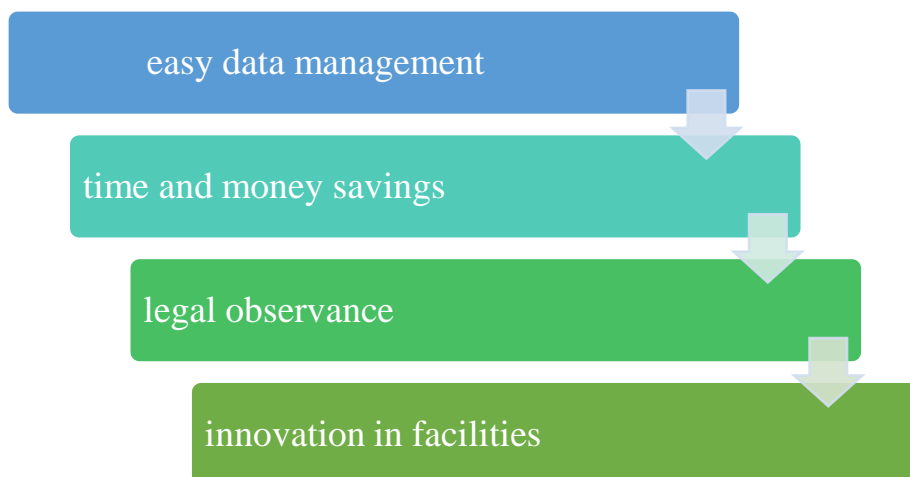
The bank received a comprehensive IT strategy from Adastra Business Consulting in collaboration with A+ Solutions. It contained a sizable array of programs designed to boost the bank's effectiveness by:

- optimizing and automating processes
- improving IT architecture
- developing new IT systems
- bringing a modern approach to company’s integration processes
- creating a training of existing and new employees

Over the next three years, the strategy should generate benefits in the several tens of millions of dollars. Several projects have already been finished and put into service as part of the implementation, including:

- ❖ Optimization of back-office process
- ❖ Implementation of a corporate data warehouse and reporting optimization
- ❖ Creation of a project management office and implementation of a flexible management system for development teams
- ❖ Design and implementation of an Anti-Money Laundering (AML) solution.
- ❖ Design, development, and implementation of cashier system.

The Ipak Yuli Bank's efforts to digitize its financial system will undoubtedly help the populace as well as the company's internal operations.

Pic 1. Advantages of digital transformation in financial services

In picture 1 we analyzed advantages of digital transformation in financial services. The process of digitization makes cashless transactions possible, which minimizes the amount of money spent on intermediates to transfer money between organizations. Projects involving digital transformation that result in retiring outdated systems and reducing hardware could save money. Through digital transformation, financial institutions can lower the expenses of their physical infrastructure, paper-based transactions, and manual operations. Cost savings result from it, which can be transferred to customers.

The study's findings allow for the drawing of the following conclusions. The financial market's digital transformation is a component of the economy's broader digital transformation process. The basis for the digital transformation of the financial services market is the introduction of financial technologies (fintech), the development of which has led to the fact that financial services began to be provided not only by financial institutions, but also by large technology companies (bigtech) and fintech startups.

References

1. Логинов М.П., Усова Н. В. Инновационная политика на рынке цифровых финансовых услуг // Вопросы управления. 2019. №5. – С. 277-289
2. Блажевич О.Г, Сафонова Н.С. Особенности развития финансового рынка в условиях цифровизации // Научный вестник: финансы, банки, инвестиции. 2021. №1 (54). – С. 106-124
3. Котляров И.Д. Цифровая трансформация финансовой сферы: содержание и тенденции // Управленец. 2020. №3. – С. 72-81.
4. Karavaeva E.V. The financial services market and its place in the structure of the financial market. Izvestiya RGPU im. A. I. Herzen. 2008. No. 60. pp. 122-127.
5. Tatiev A.R. Correlation between the concepts of «financial services market» and «financial market»: theory and practice of the issue // Russian Justice. 2019. No. 8. pp. 13-15.
6. Digital transformation of financial services: development models and strategies for industry participants. Report of the SKOLKOVO NES Research Center for Financial Technologies and Digital Economy. [Electronic resource]. Access mode: https://sk.skolkovo.ru/storage/file_storage/baab4aba8c69-4cf7-a2fa-c571fa89dc2f/SKOLKOVO_Digital_transformation_of_financial_services_Report_Full_2019-11_ru.pdf (accessed 08.02.2023).
7. Digital economy: 2023: a brief statistical collection / G.I. Abdrakhmanova, S.A. Vasilkovsky, K.O. Vishnevsky and others; National research University "Higher School of Economics". - M.: NRU HSE, 2023. - 120 p.

УДК 336

НАПРАВЛЕНИЯ ОПТИМИЗАЦИИ КРАТКОСРОЧНОГО ФИНАНСОВОГО ПЛАНИРОВАНИЯ НА ПРЕДПРИЯТИИ

Яковлева Татьяна Леонидовна

dilaraif@mail.ru

Бакалавр Института экономики, управления и бизнеса УУНиТ,
г. Уфа, Республика Башкортостан, Россия
Научный руководитель – Д.Ф. Касимова

В рамках финансового краткосрочного планирования составляется годовой план, квартальный, а также план на месяц. Наряду с этим, краткосрочные планы характеризуются существенной детализацией. Перед краткосрочным финансовым планированием поставлены такие цели:

- обеспечить необходимыми денежными средствами деятельность компании;
- определить пути, двигаясь по которым можно эффективно оценивать рациональность их расходования;
- выявить внутривозможные резервы, формирование которых произошло при экономном расходовании денежных средств;
- установить рациональные финансовые отношения с базой контрагентов;
- контролировать платежеспособность, финансовое положение компании [1].

Для руководства компании преимущество должно принадлежать краткосрочному планированию. Благодаря этому, руководствующий состав получит возможность быстрого отслеживания всех денежных потоков компании. Нами произведена разработка рекомендаций, которые позволят усовершенствовать финансовое планирование в компании. В частности следует:

- составить плановый бюджет движения денежных средств;
- ввести платежный календарь;
- автоматизировать финансовое планирование.